

פרפראות

פאר

פרשת תרומה תשפ"ב

ביאור

תורת אל

תעזובו ע"ד

המהר"ל

פרפראות פאר

ביאור תורתי אל תעזבו ע"ד המהר"ל

אות ד

מפתח נושאים תרומה תשפ"ב

נכנסים לאכול בתרומתן, אמר מר, משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. מכדי, כהנים אימת קא אכלי תרומה - משעת צאת הכוכבים, לתני משעת צאת הכוכבים, מלתא אגב אורחיה קמשמע לן, כהנים אימת קא אכלי בתרומה - משעת צאת הכוכבים,

אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו

איתא בגמרא (מועד קטן יז ע"א, חגיגה ט"ו ע"ב) הכי אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב (מלאכי ב' ז') "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא" אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיו.

כתב המהרש"א (חגיגה דף טו עמוד ב ד"ה מ"ד כי שפתי כהן גוי אם דומה הרב למלאך כו'). הכי פירושו, כי הכהן משבט לוי הוא מורה התורה ומלמדה לישראל, כמ"ש (דברים ל"ג י) יורו משפטיך ליעקב גוי,

ואמר גם כי הוא שומר בשפתיו דעת ללמדך תורה,

אם תבקש ללמוד תורה מפיהו ראה אם דומה הוא במעשיו למלאך, **עכ"ל המהרש"א**,

איתא בגמרא (בבא בתרא דף ח עמוד ב) **כתיב** (דניאל י"ב ג')

"והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" - **אלו מלמדי תינוקות**. כגון מאן? אמר רב: כגון רב שמואל בר שילת. דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא, א"ל: שבקתיה להימנותך? אמר ליה: הא תליסר שנין דלא חזיא לי, והשתא נמי דעתאי עלויהו:

פירש"י שבקתיה להמנותיך - שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד ולישב על גבם תמיד. דעתאי להתם - לתינוקות.

א, כהנים אימת קא אכלי בתרומה - משעת צאת הכוכבים,
ב, ביאור הקושיה ויקחו לי תרומה ולא אמר ויתנו לי תרומה
ג, לקח טוב נתתי לכם כי יש בו רווח כפול ולעומתו הפסד כפול
ד, ביאור תורתי אל תעזבו ע"ד המהר"ל
ה, ויקחו לי לשמי מכוון לזכו שכינה ביניהם גם בגימטריא
ו, דרך הלימוד על דרך הזוהר הקדוש מבואר בדברי האדמו"ר מקאצק
ז, בירור איזה כהן הוא הקב"ה שנאמר ויקחו לי תרומה והקב"ה כהן הוא
ח, קושיא רבא לדברי התוס' שהקב"ה נטמא למש"ר מדין בניס למקום
ט, לימוד התורה הוא אמצעי להכיר המטרה שה' אחד
י, טעם נאה לאמירת ולכפרת פשע בשנת העיבור
יא, מה ראה רבי מאיר שלמד תורה מאחר, ומעשה נורא מהשואה
יב, ע"ד הנ"ל יש להביא מעשה נורא איך היו כאלה שלא עמדו בנסיו בשואה
יג, למה אמר רשב"י לתלמידיו שישנו מדותיו מפני שהם תרומות מר"ע
יד, ביאור בעושין רצונו של מקום וכיצד היה רבי עקיבא עושה רצונו של מקום
טו, רשב"י ציוה לתלמידיו שילמדו בדרך רבי עקיבא רבו
טז, המשכילים זה הדיין מצדיקי הרבים מלמדי תינוקות הושוו לכוכבים
יז, תרומה בדברי תורה כיצד
יח, בירור בדברי רש"י שפירש תרומות מתרומות ברירה אחר ברירה

א, כהנים אימת קא אכלי בתרומה - משעת צאת הכוכבים

כתיב (שמות כה ב') ויקחו לי תרומה **איתא בגמרא** ברכות (דף ב עמוד א) מאימתי קורין את שמע בערבין? - משעה שהכהנים

ומתרוץ, ויש מפרשים דלא מיקרי צדקה אלא הנותן משלו כמו (בי"ב פ"ח). צדק משלך ותן לו, לפיכך צריך לומר שהמלווה קונה את המשכון,

ביאור הכתוב ויחשבה לו צדקה

שנאמר אצל אברהם אבינו, (בראשית ט"ו ו) **והאמין בה', ויחשבה לו, צדקה, וכך יהיה פירושו, שאברהם אבינו האמין כי הכל שייך לקב"ה, ולעצמו לא שייך כלום, אך מכיוון שלעשות צדקה, אינו יכול בדבר שאינו שלו, כמו שהבאנו בדברי התוס', לפיכך החשיב לו, פירוש לעצמו, צדקה, רק מה שהיה צריך לצדקה, וזהו והאמין בה', ויחשבה לו, צדקה.**

עד"ז יש לפרש, ויקחו לי תרומה, כי הכל שייך לקב"ה, רק יקחו "לי", כלומר אדם יכול להחשיב לעצמו, תרומה, מה שהוא צריך לתת תרומה,

ג, לקח טוב נתתי לכם כי יש בו רווח כפול ולעומתו הפסד כפול

איתא במדרש (תנחומא, תרומה פרק ב'), כתיב (שמות כ"ה ב'), "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", זה שאמר הכתוב (משלי ד' ב') "כי לקח טוב נתתי לכם, תורת אל תעזובו",

אמר רשב"ל, שני פרקמטוטין (סוחרים) עומדין זה עם זה, אחד בידו מטכסא, (לבוש או תכשיט משי) ואחד בידו פלפלין, אמרו זה לזה בוא ונחליף ביני ובינך, נטל זה את הפלפלין, וזה המטכסא, מה שביד זה אין ביד זה, ומה שביד זה אין ביד זה,

אבל התורה אינה כן, זה שונה סדר זרעים וזה שונה סדר מועד, שנו זה לזה, נמצא ביד זה שנים וביד זה שנים, יש פרקמטיא יפה מזו, הוי "כי לקח טוב נתתי לכם", ע"כ,

מבואר, כי הטוב שבמקח התורה הוא, שע"י המקח, נמצא בידו פי שניים, משא"כ בכל מקח אחר שמחליף את מה שיש בידו, אין בידו אלא אחת, זהו, "כי לקח טוב"

למה הזהיר שהע"ה תורת אל תעזובו

יש לשאול, הפסוק שהביא המדרש "כי לקח טוב נתתי לכם, תורת אל תעזובו", ומבואר במדרש כי הטוב שבמקח התורה, הוא משום

כתב המהרש"א אלו מלמדי תינוקות שכי"א ממלמדי תינוקות הוא מצדיק הרבים בתינוקות כדאמרינן לקמן פרק לא יחפור (בי"ב כא ע"א) והם ככוכבים לעולם ועד, שהכוכבים גם ביום רואין ומשתמשים לעולם אבל אינן נראין, כן יהיה המלמדי תינוקות אף בשאינו נראה להם יהיה מפקח ורואה להיות דעתו עליהן, כדמסיק ומייתי תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עליהו וק"ל, עכ"ל המהרש"א

איתא בגמרא (גיטין דף סז עמוד א) וכן אמר ר"ש לתלמידיו: בניי, שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של ר"ע.

מבואר, שהכהן הוא מורה התורה ומלמדה לישראל, שמצדיקי הרבים ככוכבים הם מלמדי תינוקות, שהמלמד הנכון לבו עם תלמידיו כאשר הרב יוצא מתלמידיו כרב שמואל בר שילת מבואר, שלימוד התורה מכונה תרומה,

לפי"ז יש לפרש כהנים אימת קא אכלי בתרומה - משעת צאת הכוכבים

פירוש מתי היא אכילתן של כהנים המלמדים תורה ומאכילין תלמידיהם תרומה כלומר תורה, הוא משעת צאת הכוכבים שמלמדי תינוקות אינם עם התלמידים וגם אז הם חושבים עליהם כמ"ש רבינו גרשום מסכת בבא בתרא דף ח עמוד ב דעתי עלייהו. על התינוקות שלא הסתתי דעתי מהם שלא לזרזם ממקום זה שאני עומד, וזהו אם הרב דומה למלאך יבקשו תורה מפיהו, שאינו מסיח דעת מתלמידיו.

ב, ביאור הקושיה ויקחו לי תרומה ולא אמר ויתנו לי תרומה

איתא בגמרא (קידושין ח' ע"ב), אמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כ"ד י"ג), "ולך תהיה צדקה", אם אינו קונה צדקה מנין,

והקשו בתוספות (קידושין ח' ע"ב ד"ה צדקה מנין), ואם תאמר איכא צדקה ממה שיחזיר לו לשכב עליו. (פירוש, שייחשב למלווה לצדקה, ע"י שנתן ללוה לשכב עליו, גם אם אין המשכון של מלווה)

שזוכה בכפלים, מה שלמד ומה שלימד, אי"כ על מה ולמה היה שלהע"ה מזהיר בהמשך הכתוב "תורתי אל תעזובו",

וכי מי פתי יסור הנה חסר לב (משלי ט' ד'), להיות שוטה המאבד מה שנותנים לו (חגיגה ד' ע"א), לעזוב מקח שיש בו זכיה בכפלים, שהיה צריך שהע"ה להזהיר "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתני אל תעזובו",

ביאור הדבר ע"ד הא דאיתא במגילת חסידים

איתא בגמרא (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה), אמר רבי שמעון בן לקיש במגילת חסידים מצאו כתיב "יום תעזביני יומים אעזבך",

משל לשניים שיצאו אחד מטבריא ואחד מציפורין ופגעו זה בזה בחדא משכנא, לא הספיקו לפרוש זה מזה עד שהלך זה מיל וזה מיל נמצאו רחוקין זה מזה שני מילין. ע"כ,

לפי זה אפשר לומר, כי אמנם הרווח שבמקח התורה הוא כפול, כדברי המדרש, לעומתו ההפסד הוא גם כפול, שאם תעזבני יום, ההפסד הוא יומים, מה שלא נמצא בכל משא ומתן אחר שההפסד הוא כפול,

לפיכך, בשעה שאמר כי הלקח הוא טוב משום שהרווח בכפליים, אמנם יש בו להביא את האדם לידי יאוש בעלים משום שגם ההפסד הוא בכפלים, היה מזהיר שהע"ה שאל יתייאש האדם, וירצה ח"ו לעזוב את התורה, ולכן אמר תורתני אל תעזובו.

ד, ביאור תורתי אל תעזובו ע"ד המהר"ל

כתיב (שמות כ"ה ב') "ויקחו לי תרומה", **איתא במדרש** (שמות רבה פרשת תרומה פרשה ל"ג אות א') הה"ד (משלי ד) "כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזובו",

כתב המהר"ל בהקדמתו לספר תפארת ישראל כי אהבת הת"ח לתורה מסלק אהבת הת"ח להשי"ת

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ה ע"א) מאי דכתיב (ירמיה ט' י"א) "מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ", ויאמר ה' על עזבם את תורתני אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה",

דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שנאמר, (ירמיה ט' י"א) "ויאמר ה' על עזבם את תורתני אשר נתתי לפניהם", אמר רב יהודה אמר רב **שלא ברכו בתורה תחילה**, ע"כ,

איתא בגמרא (נדרים פ"א ע"א), **מפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן**, אמר רב יוסף **שלא יאמרו תורה ירושה היא להם**, ע"כ,

כתב המהר"ל וז"ל, ודע עוד, כי התלמיד חכם לבו דבק אל התורה, כי חביבה התורה על לומדיה,

ובשביל אהבתם לתורה, דבר זה מסלק אהבת המקום בשעה זאת שבאים ללמוד, כי כאשר באים ללמוד תורה ואהבתם אל התורה, אין בלמוד שלהם האהבה אל השם יתברך במה שנתן תורה,

כי אין האהבה לשניים, כי כל אהבה היא דבקות בנאהב, ואם דבק בזה אינו דבק באחר, ולפיכך אהבת התורה שהיא חביבה עליהם, דבר זה מסלק שאין הברכה בכל לבו אל השי"ת במה שנתן התורה. וזה שאין מברכים בתורה תחלה, כלומר מי הוא תחילת התורה,

ולפיכך אין יוצאים מהם תלמידי חכמים, כי אלו היו אוהבים אותנו, במה שהתורה נמצא מאתנו יתברך, היה השם יתברך ג"כ סבה לתורה לצאת מהם תלמידי חכמים,

ועתה שהם דבקים ורודפים אחר התורה עצמה בלבד, ואינם דבקים בו יתברך במה שהוא יתברך סבה לתורה, לא היה יוצא מאתם תלמיד חכם שיש בו תורה, שאין כאן הסבה המשפיע את התורה, הוא התלמיד חכם.

וזה שאמר הכתוב (ירמיה ט"ו) "ולא שמעו בקולי" נגד התורה עצמה, "ולא הלכו בה" שלא לקחו התורה עם סבתה, כי לקיחת התורה עם סבתה, נקרא הליכה בתורה לגמרי. ומפני זה, לא היו יודעים דבר זה, לא חכמים ולא נביאים ולא המלאכים, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שנאמר, (ירמיה ט"ו י"א) "ויאמר ה' על עזבם את "תורתני" אשר נתתי לפניהם", (עיי"ש באריכות כי הדברים נוראים). עכ"ל המהר"ל.

מבואר, בדברי המהר"ל שאהבתם לתורה גרמה שעזבו את שהתורה היא תורת, ביאור הכתוב כי לקח טוב כפ"פ

ביאור הכתוב כי לקח טוב כפ"פ

עפ"י דברי המהר"ל, יש לפרש הכתוב "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו", אמנם התורה היא לקח טוב, זייער גישמאק, אבל תורתי אל תעזובו, גם עם אהבתכם הגדולה לתורה, אל תשכחו כי היא תורתי שנתנה מאתי, כי כבר נענשו על שעזבו את תורתי כלומר שעזבו את ההבנה שזו היא תורתי שלי, וזהו תורתי אל תעזובו,

ה, ויקחו לי לשמי מכוון לזכו שכינה ביניהם גם בגימטריא

כתיב, (שמות כ"ה ב') "דבר אל בני ישראל ויקחו לי",

כתב רש"י, לי לשמי. וביארו הבוארים בעם, מה היתה כונת רש"י שאמר ויקחו לי – לשמי,

יש לפרש ע"ד זכו שכינה ביניהם

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א), דריש רבי עקיבא, איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן, ופירש רש"י, שכינה ביניהם, שהרי חילק את שמו ושיכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה. לא זכו אש אוכלתן, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש, ע"כ,

לקיחת שמו ית' בבנין המשכן

איתא במדרש (ויק"ר לי י"ג), "ויקחו לי תרומה" בשביל שאדור ביניכם, אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי ואדור ביניכם, "ויקחו תרומה" אינו אומר, אלא "ויקחו לי" אותי אתם לוקחים, ע"כ,

מבואר, שכאשר באים לבנות משכן לשכינה, יש ליקח לשמו של הקב"ה בשביל שאדור ביניכם,

לקיחת שמו ית' בבנין בית חדש

בכך אפשר לפרש, כי תבנה בית חדש בישראל, יש ליקח את שמו של הקב"ה, שיהיה בתוכם, דהיינו, י' באיש וה' באשה, כדי שתשרה השכינה ביניהם. וזהו, ויקחו, לי לשמי.

ויקחו לשמי בגימטריא זה שכינה ביניהם

לפי מה שביארנו, כי ויקחו לשמי, הכוונה להביא את שמו ית' י' באיש וה' באשה, שתשרה שכינה ביניהם,

יגעתי ומצאתי כי הם שווים בגימטריא

"ויקחו" בגימטריא 124

"לשמי" בגימטריא 380

סך הכל 504

"זה" בגימטריא 12

"שכינה" בגימטריא 385

"ביניהם" בגימטריא 107

סך הכל 504

"ויקחו לשמי" "זה שכינה ביניהם", חושבנא דדין כחושבנא דדין.

ו, דרך הלימוד על דרך הזוהר הקדוש מבואר בדברי האדמו"ר מקאצק

איתא בזוהר פרשת תרומה (חלק ב דף קע"ו עמוד א), תרגום להלן,

תרגום דברי הזוהר ולשון הזוה"ק

משל לאדם שהיה דירתו בין ההרים, ולא ידע ולא הכיר במנהגי בני יושבי העיר, זרע חיטים ואכלם כמו שהם, יום אחד נכנס לעיר והביאו לפניו לחם טוב, שאל אותו האיש דבר זה מהו, אמרו לו הוא לחם לאכול, אכל והיה מתוק וטעים מאוד לחכו, שאל מהם וממה נעשה זה, אמרו לו מחיטים,

אח"כ הביאו לפניו עוגות שנלושו בשמן, טעם מהם והיו מתוקים לחכו, ואלו ממה נעשו, השיבו לו שגם זה נעשה מחיטים, אח"כ הביאו לפניו עוגות מעדני מלכים שנלושו בדבש ושמן, ושאל ואלו ממה נעשו, אמרו לו שגם זה נעשה מחיטים,

אמר, ודאי אני הבעלים של כל אלו, כי אני אוכל את העיקר של כל אלו שהוא החיטה,

ובגלל שהיה חסר דעה, לא ידע ממעדני העולם ונאבדו ממנו,

כמו כן מי שידע רק כללי החכמה, ואינו יודע בכל עדונים ותענוגים של החכמה המהנים את האדם, שיוצאים ונלמדים מהכללים, לכן

ולפיכך קורין אותו בטלן שמבטל טעם התורה עכ"ל הטהור,

הוא נשאר בלי ידיעת החכמה על אמיתותה, עכ"ד הזוה"ק.

לשון הזוהר הקדוש

ומאמר השני שמי שחוטא ומוחל לעצמו שקל בעיניו החטא ואינו מתחרט יבוא מזה לעשות עבירות הרבה,

כתיב, ווי העמודים וחשקיהם כסף, מתלא לבר נש דהוה דיוריה ביני טורין ולא ידע בדיורי מתא, זרע חטין ואכיל חטי בגופייהו, יומא חד עאל למתא אקריבו ליה נהמא טבא, אמר ההוא בר נש דנא למה, אמרו נהמא הוא למיכל, אכל וטעם לחדא לחכיה, אמר וממה אתעביד דא אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה גריצין דלישין במשחא, טעם מנייהו אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה טריקי מלכין דלישין בדובשא ומשחא, אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, אמר ודאי אנא מארי דכל אלין דאנא אכיל עקרא דכל אלין דאיהו חטה, ובגין ההוא דעתא מעדוני עלמא לא ידע ואתאבידו מניה,

ומאמר השלישי שמתפלל לפי שהתפלל אתמול, היינו שהתפילה הוא אצלו כמצוות אנשים מלומדה,

כך מאן דנקיט כללא ולא ידע בכלהו עדונין דמהניין דנפקין מההוא כללא: ע"כ,

ומסיים על זה שהרשע גמור הוא טוב ממנו, כמ"ש בכתר שם טוב על הפסוק, חדל להשכיל להיטיב שיש שתי מיני רשעים, אחד הוא רשע גמור שעובר על כל עבירות שבתורה,

ויש עוד רשע שלומד ומתפלל, זה חדל להשכיל ולהיטיב, שהוא סובר שהוא צדיק וממילא לא יעשה תשובה, אבל הרשע גמור יש לו תקוה, מחמת שהוא יודע בעצמו שהוא רשע ואולי יתחרט ויעשה תשובה.

ביאור מאמר הזוהר הק' כדברי

האדמו"ר מקאצק

ז, בירור איזה כהן הוא הקב"ה שנאמר ויקחו לי תרומה והקב"ה כהן הוא

כתב בספר **נפלאות חדשות** ממוהר"ר יחיאל משה, נכד הרב הצדיק צבי הירש מאפאטשנע חמיו של הרה"ק מו"ר דוד מקאצק,

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א) **אמר ליה** **הוא מינא לרבי אבהו,** אלקיכם **כהן הוא,** דכתיב (שמות כ"ה ב') **"ויקחו לי תרומה"**, (ותרומה מקבל הכהן, א"כ), **כי קבריה למשה,** (כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, ע"כ,

שמעתי שאדמו"ר הקדוש מהר"ם מקאצק **זצ"ל אמר, שלושה דברים,**

איתא בגמרא (זבחים ק"א ע"א), **כתיב,** (במדבר י"ב ט"ו) **"ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים"**, מרים מי הסגירה (שההסגר למצורע נעשה ע"י כהן), א"ת משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים, וא"ת אהרן הסגירה, אהרן **קרוב** הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

מי שלומד התורה בפשטות,

ומי שחוטא ומוחל לעצמו,

ומי שמתפלל בשביל שהתפלל אתמול,

הרשע גמור הוא טוב ממנו,

נ"ל הפירוש שמי שלומד תורה בפשטות, זה **איתא בזוה"ק פרשת תרומה** דף קע"ו משל על מי שאכל חיטים שלימים וכו', הפירוש הוא שמי שאינו מייגע את עצמו בתורה להבין ולטעום הטעם של התורה הוא דומה כמו איש שאוכל חיטין שלמות ואינו טוחן אותם,

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, "אני כהן" ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר, ע"כ, **מבואר,** כי הקב"ה אמר על עצמו **אני כהן,**

כמו שאמר פעם אחת מה שקורין לאדם שלומד הרבה, **"בטלן"**, אמר מחמת שלמד בלי עיון ואינו מייגע בה, שהתורה הוא מלא טעם למי שמייגע בה, והוא מבטל טעם התורה,

ולדעת המהרש"א, אפשר לומר שהקב"ה **"כהן גדול"** ויכול להיטמא למשה רבינו, מכיון שהדבר היחיד שכהן גדול יכול להיטמא, הוא **"מת מצווה"**, ודעת המהרש"א היא שהקב"ה יכל להיטמא למשה רבינו מכיוון שהיה מת מצווה,

ואפשר, דלפיכך לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות, שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, משום שישראל נקראים בנים למקום, משום דלא היה ניחא ליה לומר כי אין הקב"ה כהן גדול אלא כהן הדיוט, ולדברי התוס' צ"ל כי הקב"ה אינו כהן גדול, דכהן גדול אינו מיטמא לבניו.

ח, קושיא רבא לדברי התוס' שהקב"ה ניטמא למש"ר מדין בנים למקום

איתא בגמרא, (זבחים ק"א ע"א), כתיב (במדבר כד) ותסגר מרים שבעת ימים, (והסגרה ע"י כהן), מרים מי הסגירה, אם תאמר **משה** הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים,

וא"ת אהרן הסגירה, אהרן **קרוב** הוא ואין **קרוב רואה את הנגעים**, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

אלא, כבוד גדול חלק לה **הקב"ה** למרים אותה שעה, **אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר**, ע"כ,

ע"פ דברי התוספות יש להקשות קושיא רבא

יש להקשות, לפי מה שכתבו התוס' (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), שמה שניטמא הקב"ה למשה רבינו, אע"פ **שכהן הוא**, משום **שכהן מטמא לבנים**, ובנ"י נקראים **בנים למקום**,

אם כן, כמו שלא יכל אהרון לטפל במרים מדין **קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים**, גם הקב"ה הוא **קרוב** אצל בניו, ואין **קרוב רואה את הנגעים**. ואיך יכל הקב"ה לטפל במרים להסגירה לחולטה ולפוטר,

בג' אופנים יש לבאר כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטר

כתבו התוספות, (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), אותו המין ששאל, במה טביל הקב"ה לאחר שניטמא למשה רבינו, למה לא שאל **היאך ניטמא**, הלא כהן הוא, וכהן אינו מיטמא למת,

כתבו התוספות, **אין זה קשיא**, משום שישראל נקראו **בנים למקום**, וכהן מיטמא לבנו, ע"כ דברי התוספות,

תירוץ המהרש"א לקושית התוספות

כתב המהרש"א (סנהדרין ל"ט א' ד"ה כי קברי למשה) **וי"ל**, דהיה סבר, דאיכא למימר דקבורת משה היה כעין **מת מצווה** כיון דלא ידע איש את קבורתו, **ומת מצווה מותר לכהן וק"ל**. **עכ"ל המהרש"א**,

מבואר בדעת התוספות

דזה **שהקב"ה ניטמא למשה רבינו**, גם בהיותו כהן, משום שכהן **מיטמא לבנים**, וישראל נקראו **בנים למקום**,

מבואר בדעת המהרש"א

דזה **שהקב"ה ניטמא למשה רבינו**, גם בהיותו כהן, משום ש**משה רבינו היה כעין מת מצווה ומת מצווה מותר לכהן**.

הקב"ה כהן גדול או כהן תלוי בדבריהם אלו

יש לברר, כשאמר הקב"ה אצל מרים, **"אני כהן"**, כדאיתא (זבחים ק"א ע"א), האם הכונה **לכהן גדול**, או שמא לקח לו הקב"ה לעצמו רק להיות **"כהן"**, ולא **"כהן גדול"** ואם לקח לו להיות **"כהן"** ולא **"כהן גדול"** יש לשאול מאי טעמא,

י"ל שהדבר תלוי בדעת התוספות ובדעת המהרש"א

לדעת התוספות, דזה **שהקב"ה ניטמא למשה רבינו**, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו **בנים למקום**, צריך לומר שהקב"ה הוא **כהן רגיל** ולא **"כהן גדול"**, משום שכהן גדול, אינו מטמא לבניו,

ואפשר, דלפיכך לא בחר לו הקב"ה להיות כהן גדול, כדי שיוכל להיטמא למשה רבינו שלא היה מי שיטפל בו לקוברו, ואם היה כהן גדול, לא היה יכול לטפל בו, משום שכהן גדול אינו מטמא לבניו,

אך לפי"ז יש לעיין, למה היה הקב"ה צריך לטפל במרים, אם אמרין שהקב"ה נהג אליבא דהילכתא כרבנן, שאדם רואה נגעי קרוביו, אי"כ גם אהרון יכל לנהוג כרבנן, ולטפל במרים,

על זה יש לומר, דאה"נ גם אהרון יכל לטפל במרים, אליבא דהילכתא שאדם רואה נגעי קרוביו, אך רצה הקב"ה לחלוק כבוד גדול למרים באותה שעה, ולפיכך אמר אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה.

אופן ג'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים,

וטעמא דרבי מאיר, שאומר אף לא נגעי קרוביו, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין

ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיוון דילפינן דאין לקרוב לדון דיני נגעים, מהיקש מדיני ממונות, והטעם שאין לדון ריבים ע"י קרוב הוא משום נוגע בדבר, אי"כ אפשר לומר שהקב"ה יכול להיות קרוב, אך אינו נוגע בנוגע בדבר, ולכן אין ההיקש חל על הקב"ה, ולפיכך יכול הקב"ה לדון גם אם הוא קרוב,

אבל יש לעיין, בטעם הדבר שאין ריבים ע"י קרובים, אם הוא רק בגלל נגיעה בדבר, שאז אין הקב"ה בכלל, או מטעמים אחרים.

ט, לימוד התורה הוא אמצעי להכיר המטרה שה' אחד

עיקר התכלית מהתורה היא להכיר ה' אחד

כתב האמרי אמת – (פרשת תרומה תרע"ד), ויקחו לי תרומה (שמות כה א) ובמדרש (שמו"ר לג א) מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה,

עיקר התכלית מהתורה היא להכיר ה' אחד, ועל זה כתיב תורת אמת היתה בפיך,

ואיתא בספר כתר שם טוב, על הא דאיתא בגמרא, (חגיגה ט"ו ע"ב) אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד היינו

אין הכי נמי, לפי דברי התוס' שהקב"ה ניטמא למשה מדין "בנו של מקום", יקשה ממה שטיפל הקב"ה במרים, הרי יש לה דין "בתו של מקום" והוי ליה להקב"ה דין קרוב, ואין קרוב רואה את הנגעים,

אלא צ"ל שהקב"ה ניטמא למש"ר, כדברי המהרש"א, משום "מת מצוה" ולא משום "בנו של מקום", ואה"נ, אין לו להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכל לטפל במרים,

אך לפי זה יש לעיין, אם דברי התוס' שיש להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכול להיטמא למש"ר יהיו מופרכים, ממה שטיפל במרים, וצ"ע. ואפשר שמשום קושיא זו לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות.

אופן ב'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, פלוגתא היא במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואתא תנא ברייתא דהכא כרבי מאיר,

וטעמא דרבי מאיר, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

כתב הרע"ב במשנה במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואין הלכה כרבי מאיר, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיון ורבנן אינם לומדים ההיקש, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, וסוברים דדנים דיני ממונות בלילה, ואין היקש למחצה, אי"כ אינם סוברים גם ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, והא אמרין דאין הלכה כרבי מאיר, אלא כרבנן, דנגעים נראים בקרובים, ממילא אפשר

לומר, כי הקב"ה סבר כרבנן אליבא דהילכתא, ולפיכך היה יכול להיטפל במרים, אעפ"י שקרוב הוא, והברייתא שאמרה אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, אתא לדברי רבי מאיר, כדאיתא בתוס'.

ישראל", דעיקר לימוד התורה, היא כשונה עם שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. וזהו "הסכת, ושמע ישראל". להגיע לשמע ישראל וכו'.

י, טעם נאה לאמירת ולכפרת פשע בשנת העיבור

בסדר רב עמרם גאון (סדר ראש חודש), כתב אלקינו ואלקי אבותינו חדש עלינו את החדש הזה, לטובה, ולברכה, לששון, ולשמחה, לישועה, ולנחמה, לפרנסה, ולכלכלה, למחילת חטא, ולסליחת עון, ולכפרת פשע. כי בישראל עמד בחרת מכל העמים. וחוקי ראשי חדשים להם קבעת ברוך אתה ה' מקדש ישראל וראשי חדשים ע"כ בסדר רב עמרם,

באליה רבה (סימן תכ"ג ו') ביש נוסחאות כתב בשנת עיבור ולכפרת פשע, ושמעתי טעם דיש י"ב לשונות לטובה ולברכה וכו' נגד י"ב חדש, לכך אומרים עוד **ולכפרת פשע** נגד עיבור. ואני לא מצאתי נוסחא זו באבודרהם ושום מקום,

גם טעם י"ב לשונות הנ"ל לא ראיתי. ובאמת בכל חדש צריכין לכולן, ועיין (סי' תכ"ב סעיף ב' סק"ב). ולנוסחא זו ראוי לאומרו בכל חדשי אותו שנה, כמו שאומרים י"ב לשונות בכל חודש, וכן משמע לישנא דנוסחא **בשנת עיבור** ולא נקט בחדש עיבור, עכ"ל האליה רבה,

אפשר לומר הטעם

כתיב (שמות לד ז) "נצר חסד לאלפים נשא עון, ופשע, וחטאה", כתב רש"י, **עונות** - אלו הזדונות. **פשעים**. אלו המרדים להכעיס, עכ"ל, **חטאים** הם השגגות,

איתא בגמרא (יומא פ"ו ע"ב) **אמר ריש לקיש** גדולה תשובה **שזדונות נעשות לו כשגגות** שנאמר (הושע י"ד ב') "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי **כשלת בעונך**" (פירוש, העון שהוא מזיד הופך למכשול שהוא שוגג)

איני, והאמר ריש לקיש גדולה תשובה **שזדונות נעשות לו כזכיות** שנאמר (יחזקאל ל"ג י"ט) "ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא **יחיה**" (על כל מה שעשה, ואף על העבירות. רש"י), לא קשיא, כאן **מאהבה** כאן **מיראה**, ע"כ,

להכיר ה' אחד, יכולים ללמוד מאה פעמים והעיקר יהיה חסר, תקנו מאה ברכות בכל יום, וכי הכוונה לומר עוד פעם ברוך אתה, אולם העיקר הוא שיהיה מאה **ואחד, דביקות באחד האמתי, עיקר התכלית מהתורה היא להגיע לתפילה,**

איתא בגמרא (תענית ב' א') "ולעבדו בכל **לבבכם**" איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו **תפלה**, כפי מה שלומדים תורה עם מלכות שמים, כך זה נכנס בעומק הלב, כדכתיב (תהלים פ"ד ו') "אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבבם" **שעל ידי עוז לו בך, נעשה מסלות בלבבם, עכ"ל האמרי אמת,**

אמרי אמת - פרשת שלח, בשם **הבעל שם טוב** ז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים **ואחד**, היינו ששונה עם האחד שהוא **שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד,**

המכיר את מקומו

איתא במשנה (אבות פרק ו משנה ו') אחד מארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם זה **המכיר את מקומו**, יש לפרש, שהלימוד מביא שיכיר את **מקומו של עולם,**

החכמה מאין תמצא

כתיב (איוב פרק כח פסוק יב) "והחכמה **מאין** תמצא" פירש"י והחכמה התורה,

יש לפרש ע"ד הבעש"ט המובא לעיל, **אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד** היינו להכיר ה' אחד, יכולים ללמוד מאה פעמים והעיקר יהיה חסר,

החכמה זו התורה **מאין תמצא**, מאין בגימטריה 101, עיקר הלימוד להגיע למאה ואחד כפירו הבעש"ט,

ביאור הכתוב הסכת להגיע לשמע ישראל

איתא בגמרא (ברכות ס"ג ע"ב), פתח רבי יהודה בכבוד תורה ודרש, **כתיב** (דברים כ"ז ט'), "הסכת, ושמע ישראל, היום הזה נהיית לעם", וכי אותו היום נתנה תורה לישראל, והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה, אלא ללמדך, שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני, ע"כ, **כך אפשר לומר פירוש הפסוק, "הסכת, ושמע ישראל", "הסכת" אמרו חז"ל דקאי אדברי תורה, ועל זה אמרה תורה, ו"שמע**

יב, ע"ד הנ"ל יש להביא מעשה נורא איך היו כאלה שלא עמדו בנסיו בשואה

דברים נוראים ששמעתי מאמו"ר הרה"ח ר' לייבל
יוד ז"ל, ומצוה לפרסמם

בימי נערוטי שאלתי את אבי ז"ל, שאלה מטרידה במיוחד, הרי בימי השואה האיומה, היו אברכים שקידשו שם שמים, עלו ונתעלו בתוך התופת מדרגא לדרגא, והיה שם שמים מתאהב על ידם, ביניהם בתוכם ובראשם אברכי משי מחסידי גור, כעדותו של קדוש אהרון כ"ק אדמו"ר מבעלז זצוק"ל, שהעיד בפני בעל האמרי אמת זצוק"ל כאשר נפגשו בירושלים לאחר השואה,

ומאיך גיסא היו ר"ל בשואה, כאלה שלא עמדו בנסיונות והיו בבחינת הולך ופוחת ברוחניות עד שפרקו עומ"ש מעליהם, והיו ביניהם גם כאלה אשר היו לפני השואה, שארפע קאמדאנטען בשטיבלעך,

ושאילתיו, מה גרם לאלה שזכו לקדש שם שמים בשואה, ומהיכן בא ח"ו הדרך הלא נכונה שנפלו בה רבים,

חיל ורעדה יאחזון למשמע תשובתו שהיתה בפיו
כחרב חדה, במושכל ראשון ברור כשמש

וכך אמר לי, אלה שהיו לפני השואה, קודם כל דורשים מעצמם, ומיסרים את עצמם, בבחינת קשוט עצמך, ולפני שהיו מעירים לאחרים, היו שואלים את עצמם מאה פעמים ואחד, מה כבר דרשתי היום מעצמי ברוחניות, ורק אח"כ באו ללמד את האחרים, הם היו אלה שגם בימי השואה המשיכו לדרוש מעצמם, לשאול את עצמם, וכך היו עולים ומעלים והגיעו לדרגת קידוש ה' שלא היה מימות עולם כזאת מסירות נפש,

אך אלה שלפני השואה, בשטיבלעך היה רצונם להיטיב את האחרים בבחינת קשוט אחרים, בטרם שאלו את עצמם לקשוט את עצמם, רק היו יודעים היטיב את החסרונו של הזולת והיו באים להיטיבם, הם היו אלה שבשואה נפלו לכבשן הספיקות והיו נופלים ר"ל, והדברים נוראים.

כידוע, חודש אדר, הוא זמן לתשובה מאהבה, וע"ז אומרים למחילת חטא ולסליחת עון שהוא זדון, ובחודש אדר זדונות נעשים זכות,

על המרדים שהם פשע אין בקשת מחילה, אבל בשנה מעוברת שיש בה עוד חודש לתשובה מאהבה, מבקשים גם על פשע שיהיה לזכות.

יא, מה ראה רבי מאיר שלמד תורה מאחר, ומעשה נורא מהשואה

איתא בגמרא (חגיגה דף טו עמוד ב) ורבי מאיר היכי גמר תורה מפומיה דאחר, והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' צבאות - יבקשו תורה מפיהו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיהו,

אמר ריש לקיש: רבי מאיר קרא אשכח ודרש (משלי כ"ב י"ז) "הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי". לדעתם לא נאמר, אלא לדעתי.

כתב המהרש"א מהרש"א מסכת חגיגה (דף טו עמוד ב) קרא אשכח ודרש הט אזנך ושמע גוי. לפי שכל אברים שבאדם נבראין לעשות רצון קונם, בפרט האוזן שיהא ציית לשמוע דברי חכמים,

אבל שאר כלים ואברי המעשה שבאדם אשר הלב הוא העיקר בהם, לא יהיו צייתי לדעת חכמים בכל פעם שמא רשעים הם,

אבל תשית לבך וכל שאר אברים לדעתי, דהיינו לשמים וכן מקרא דמייתי שמעי בת שהיא כנסת ישראל וראי להטות אברי אזנך לחכמים אשר יסוד המזמור נאמר עליהם למנצח על שושנים גוי כפרש"י שם,

אבל בשאר אברים אל תציית להם שמא רשעים הם ושכחי עמך גוי דהיינו מעשיהם הרעים, עכ"ל המהרש"א

יג, למה אמר רשב"י לתלמידיו שישנו מדותיו מפני שהם תרומות מר"ע

איתא בגמרא (גיטין ס"ז ע"א), אמר רבי שמעון לתלמידיו, **בניי שנו מדותי**, שמדותי תרומות מתרומות **מידותיו של רבי עקיבא**,

מי לנו גדול מרשב"י

ויש לשאול, מי לנו גדול מרשב"י, ולמה היה צריך לומר לתלמידיו, שילמדו תורתו, מפני שהם **מדותיו** של רבי עקיבא רבו, **ולא די בתורתו שלו**,

תורה עם דרך ארץ דברי רבי ישמעאל

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב) **הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל**, פירש רשב"י, **הנהג בהם** - עם דברי תורה, **מנהג דרך ארץ** - שאם תבא לידי צורך הבריות סופך ליבטל מדברי תורה,

כשעושין רצונו של מקום אין צריך לדרך ארץ עם התורה דברי רבי שמעון בר יוחאי

רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל **עושין רצונו של מקום**, מלאכתן נעשית על ידי אחרים,

מבואר, כי לעסוק בתורה ללא דרך ארץ הוא רק בשעה **שעושין רצונו של מקום**

יד, ביאור בעושין רצונו של מקום וכיצד היה רבי עקיבא עושה רצונו של מקום

איתא בגמרא (תענית כ"ה ע"ב) מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר **עשרים וארבע ברכות** ולא נענה,

ירד **רבי עקיבא** אחריו ואמר, **אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה**, **אבינו מלכנו למענך רחם עלינו**, וירדו גשמים, הווי מרנני רבנן, (האם התלמיד רבי עקיבא גדול מרבו רבי אליעזר בן הורקנוס) יצתה **בת קול** ואמרה **לא מפני שזה גדול מזה** אלא **שזה מעביר על מדותיו** וזה אינו מעביר על מדותיו,

הקשו המפרשים, (המבי"ט ועוד) אם ר"ע היה מעביר על מדותיו למה אינו גדול מזה, ותירצו בכמה אופנים, האחד, שרבי עקיבא היה צריך לשבר את מידותיו הטבעיים להגיע לכזאת גדלות, ועוד תירוצים, אך עדיין יש להבין למה לא נעשה ע"י שבירת המידות **גדול מזה**,

ביאור עושין רצונו בשיטת רבי עקיבא

איתא בגמרא (ברכות ז' ע"א) ואמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך **ויגולו רחמיך על מדותיך** ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפניך משורת הדין **ונענע לי בראשו**,

מבואר, כי **עיקר התפילה היא**, הבקשה, להגביר רחמיו של הקב"ה, **על מידותיו של הקב"ה**, כמ"ש **ויגולו רחמיך על מדותיך**,

ובכך אפשר לפרש, כי מה שיצתה בת קול ואמרה **לא מפני שזה גדול מזה**, הכונה, כי לפעול פעולות ע"י תפילה, אין זה תלוי בגדלות המבקש, ולא מפני שרבי עקיבא היה גדול מרבו רבי אליעזר בן הורקנוס ולכן ירדו גשמים בתפילתו, כי התפילה אינה תלויה במי גדול ממי,

אלא שרבי עקיבא שאמר, **אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו**, ע"י התפילה בלשון רחמים שביקש, גולל בכך רחמיו של הקב"ה **על מידותיו של הקב"ה**, ונענה,

מעביר את מדותיו של הקב"ה מדין לרחמים ובכך עושה להקב"ה את הרצון

וכך פירוש הגמרא, לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו, שהתפילה אינה תלויה בגדלות המבקש, אלא במי שמעביר את מדת הדין למידת רחמים, ולכן נענה רבי עקיבא, שהעביר על מדותיו של הקב"ה,

ובכך היה עושה את רצון המקום כלומר את הרצון של הקב"ה,

מבואר, כי מדתו של רבי עקיבא היה לעשות רצון להקב"ה, ע"י שהיה מעביר מדותיו של הקב"ה מדין לרחמים,

ומי לנו גדול מרבי עקיבא שהקב"ה בכבודו ובעצמו מעיד עליו, (חגיגה ט"ו ע"ב) רבי עקיבא עלה בשלום וירד בשלום, ועליו הכתוב אומר,

משכני אחריו נרוצה, ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו, אמר להם הקדוש ברוך הוא, הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי,

טו, רשב"י ציוה לתלמידיו שילמדו

בדרך רבי עקיבא רבו

ולפי"ז אפשר לפרש הא דאיתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב), שאמר רשב"י, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין, רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים,

ופירשנו, עושין רצונו של מקום, אין הכוונה רק שמקיימין רצון הבורא, אלא שפועלים במעשיהם, מציאות של רצון אצל המקום, דהיינו, שגורמים להגביר רצונו על מידותיו וכדרך שעשה רבי עקיבא בתפילתו,

לפי זה מבואר היטיב, מה שאמר רבי שמעון לתלמידיו (גיטין ס"ז ע"א), בניי שנו מדותי,

שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, שכך אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מדותי, פי' התנהגו כפי שיטתי בברכות (ל"ה ע"ב) לעסוק בתורה בלבד, ולא בדרך ארץ, ואל יקשה לכם מהיכן נתפרנס, שזה למדתי ממידותיו של רבי עקיבא, פירוש משיטתו של ר"ע, להגביר רחמיו של הקב"ה על מידותיו, דהיינו לגרום לעשות רצון אצל הקב"ה, וע"י

עשיית הרצון אצל המקום זוכים ומלאכתם נעשית ע"י אחרים, וע"ז אמר, בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא, שעשה הרצון אצל המקום.

טז, המשכילים זה הדיין מצדיקי

הרבים מלמדי תינוקות הושו

לכוכבים

כתיב (דניאל י"ב ג') "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד"

איתא בגמרא (בבא בתרא ח' ב') במתניתא תנא, "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" - זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה, "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" - אלו מלמדי תינוקות.

מבאר רש"י, "מצדיקי רבים" הן שמלמדן ומחנכין אותן לדרך ישרה, כתיב (מלאכי ב' ז') "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא",

איתא בגמרא (חגיגה ט"ו ב') (מו"ק י"ז ע"א) מאי דכתיב (מלאכי ב' ז') "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא", אם דומה הרב למלאך ה' - יבקשו תורה מפיו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיו.

מבואר, כי במלמדי תינוקות יש מי שראוי ללמוד הימנו, משום שמכוונו לדרך ישרה, ויש מי שאל יבקשו תורה מפיו שאינו מכוונו לדרך ישרה.

כוכב יש שמטעה את הספינה

איתא בגמרא (הוריות י" א') ר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא, בהדי דר' גמליאל הוה פיתא, (לחם) בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא, (לחם וסולת), שלים פיתיה דר' גמליאל, (נגמר לרבן גמליאל הלחם), סמך אסולתיה דרבי יהושע,

אמר ליה (רבן גמליאל לרבי יהושע) מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי, דאיתית סולתא, אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את הספנים, ואמרת שמא יעלה ויתעה אותנו, ע"כ,

מבאר רש"י, ומתעה את הספנים - שכן דרך של ספנים הפורשין לים, רב החובל נותן עיניו בצפון, והכוכב מתהלך לדרום, ורואה בכוכב אחד העומד, לימינו או לשמאלו, וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו אחר, יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה,

וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה, פעמים נראה בצפון ופעמים נראה בדרום, וכשרב החובל נותן עיניו בו בצפון, והספינה תהפך בדרום ורואהו לצדו אחר, סבור שנהפכה הספינה, ומיישרה אחר הכוכב, והוא סבור ליישרה, ומהפכה לדרך אחר, וכך הוא מתעה את הספנים, עכ"ל רש"י

פעמים יש שהכוכבים מתעים את הספנים

מבואר, כי הכוכבים הם המכוונים את הספינה לדרך הישר, אך יש בכוכבים גם, שאינם מכוונים לדרך הישר, אלא מתעים את הספינה מהדרך הישר,

לפיכך נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים

לפי"ז י"ל מצדיקי הרבים ככוכבים דלפיכך נמשלו מלמדי תינוקות לכוכבים, משום שיש מי שניתן ללמוד ממנו את הדרך הישר, ויש מי שלא ניתן ללמוד ממנו את הדרך הישר, כדאיתא בגמרא.

יז, תרומה בדברי תורה כיצד

כתיב, (שמות כ"ה ב') דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה,

איתא בגמרא, (גיטין דף ס"ז ע"א), איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים,

רבי מאיר, חכם וסופר, (כתב רש"י, כדאמרין במסכת סוטה דף כ אמרתי לו לבלר אני),

רבי יהודה, חכם לכשירצה, (כתב רש"י, כשהיה רוצה להיות מתון ומתיישב בדבריו היה חכם),

רבי טרפון, גל של אגוזין, (כתב רש"י, מפרש באבות דר' נתן (פרק י"ח א') מה גל של אגוזים אדם נוטל אחת מהן והם נקבצות ונופלות זו על זו כולן, כך ר' טרפון בא תלמיד ושאלו דבר היה מביא לו ראייה, מקרא מדרש משנה הלכה ואגדה הכל יחד),

רבי ישמעאל, חנות מיוזנת, (כתב רש"י יינה מוכן בה תמיד, שאין החנוני צריך לומר ללוקחין המתנין ואביא לכם, כך נצרך אדם ללמד מפיו מזומן לו ותלמודו ערוך בפיו),

רבי עקיבא, אוצר בלום, (כתב רש"י כך מפורש באבות דרבי נתן פרק י"ח א') למה היה ר' עקיבא דומה, לעני שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו,

כך ר"ע כשלמד מרבותיו, שמע דבר מקרא מרבותיו ואחריו הלכה ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לבו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו סדורין בפיו, ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו, אבל כשנעשה חכם גדול עשה כל התורה מטבעות מטבעות סידר מדרש ספרי וסיפרא לבדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן),

רבי יוחנן בן נורי, קופת הרוכלים, (כתב רש"י מפרש התם מה רוכל זה שבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמד אומר הין, פלייטון עמד אומר הין, קנמון עמד אומר הין, כך, נצרך אדם לשאול דבר במקרא משיבו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה, ואין שבת זה דומה לשל ר"ע שנתן לבו תחילה ולמד הכל מבולבל ואח"כ סדרן, רש"י),

רבי אלעזר בן עזריה, קופה של בשמים, (כתב רש"י דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרבה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לבדו להיות מזומן לשואלו, רש"י,

משנת **רבי אליעזר בן יעקב, "קב" ונקי,** (כתב רש"י לא לימד הרבה כשאר חבריו אלא מה שאומר בבית המדרש נקי הוא **שהלכה כמותו לעולם**),

רבי יוסי, נמוקו עמו, (כתב רש"י פירושו עמו, לתת טעם לכל דבריו שהיה מיישב את דבריו),

רבי שמעון, טוחן הרבה ומוציא קימעא, (כתב רש"י שנה הרבה), תנא, משכח קימעא, (מתלמודו), ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין, (מה ששכח מתלמודו לא שכח אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותו),

וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו, בניי, שנו מדותי, (למדו תורתך, רש"י), שמדותי **תרומות מתרומות** מידותיו של רבי עקיבא, (כתב רש"י בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה), ע"כ, א"כ מצינו אצל רש"י שאמר על תורתו שהיא **תרומה מתרומות**.

יח, בירור בדברי רש"י שפירשתרומות מתרומות ברירה אחר ברירה

רש"י פירש, תרומות מתרומות, היינו ברירה אחר ברירה, בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה. עכ"ל רש"י **פירוש,** ברירה ראשונה בירר את עיקרי המשניות מתוך כלל המשניות שלמד מרבי עקיבא, ואח"כ בירר מתוך עיקרי המשניות, את מה שלימד לתלמידיו, וזהו **ברירה אחר ברירה,**

יש לפרש עפ"י מה שמצינו באבות דרבי נתן,

למה היה ר' עקיבא דומה, לעני שנטל קופתו ויצא לשדה, מצא שעורים קצר ונתן בה, מצא חטין נתן בה, וכן פולים וכן עדשים, וכשבא לביתו בירר כל מין ומין לעצמו, **לפי"ז אפשר לפרש,** כי רש"י אמר, שהוא בירר את תורתו, לאחר שרבי עקיבא כבר בירר את תורתו הוא, וזהו **תרומות מתרומות,** ברירה אחר ברירה,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com